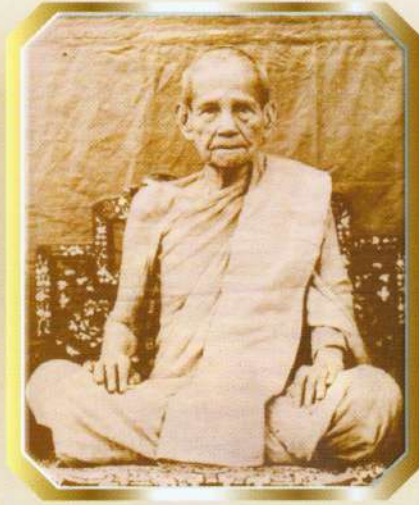

เกียรติภูมิ คนคลองสาน

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) พุทธอธิมहाเถระ

อดีตเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม, อดีตพระอาจารย์ของสมเด็จพระเจ้า

“สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม)” เป็นอดีตเจ้าอาวาสรูปที่ ๖ แห่งวัดอนงคาราม เกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๐๗ ตรงกับวันขึ้น ๔ ค่ำ เดือน ๘ ปีชาล จุลศักราช ๑๒๒๖ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ที่ตำบลวังแม่ลูกอ่อน (ปัจจุบันคือตำบลตลุก) อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท โยมบิดาชื่อว่าอินทร์ (รับบรรดาศักดิ์เป็นหมื่นนรา) โยมมารดามีชื่อว่าไย สมเด็จพระพุฒาจารย์เป็นบุตรคนที่ ๖ และมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๘ คน

เมื่อท่านได้อายุ ๑๒ ปี ได้ติดตามพี่ชายซึ่งมาบวชเป็นพระภิกษุไปอยู่วัดอนงคาราม จนเมื่ออายุครบ บวชจึงได้กลับไปอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดพระบรมธาตุจังหวัดชัยนาทบ้านเกิด เมื่ออุปสมบทแล้วจึงกลับมาจำพรรษาอยู่ที่วัดอนงคาราม สมเด็จพระเจ้าท่านเป็นพระภิกษุที่มีวัตรปฏิบัติอย่างงดงามและปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด มีผู้เคารพศรัทธาและศิษยานุศิษย์ที่เลื่อมใสในศิลาจารวัตรของท่านอย่างมากมาย นอกจากงานทางด้านพระศาสนาแล้ว ท่านยังมีคุณูปการทางด้านการศึกษาแก่เยาวชนไทยมาโดยตลอด

สมเด็จพระพุฒาจารย์ได้รับสมณศักดิ์โดยลำดับดังนี้ คือ

พ.ศ. ๒๔๔๐ เป็นพระอาจารย์สยามปริยัติ ครูโรงเรียนอุดมวิทยา พ.ศ. ๒๔๔๑ เป็นพระครูอุดมพิทยากร พ.ศ. ๒๔๔๙ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่พระธรรมธราจารย์

พ.ศ. ๒๔๖๔ เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่พระราชวมงคลมุนี พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่พระมงคลเทพมุนี พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่พระโพธิวงศาจารย์

พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นพระมหาโพธิวงศาจารย์ เสมอด้วยพระราชทานสมณศักดิ์ชั้นเจ้าคณะรองหิริญบัตร์ ฝ่ายอรัญญวาสี พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่สมเด็จพระพุฒาจารย์

ด้านหน้าที่การบริหารกิจการของคณะสงฆ์ ที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) ท่านกำกับดูแลอยู่พอสรุป

ได้ตั้งนี่คือ เป็นเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม พ.ศ. ๒๔๔๘-๒๔๙๙, เจ้าคณะแขวงบางลำพูล่างและแขวงราชบุรี
บูรณะ, เจ้าคณะแขวงหลังและแขวงใต้จังหวัดธนบุรี, เจ้าคณะมณฑลพิษณุโลก, ผู้กำกับการพระพุทธรูป
จังหวัดสระบุรี, กรรมการมหาเถรสมาคม, รักษาการเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส (พ.ศ. ๒๔๘๕), เจ้าคณะ
จังหวัดธนบุรี, สมาชิกสังฆสภาชุดแรก พ.ศ. ๒๔๘๕ และสังฆมนตรีว่าการองค์การสาธารณูปการ พ.ศ. ๒๔๘๕

เจ้าประคุณสมเด็จพระมอญองค์แรก เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา นอกจากจะให้การ
สนับสนุนทางด้านการศึกษาฝ่ายปริยัติธรรมบาลีแล้ว ท่านยังเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กชายขึ้นใน
วัดอนงคารามชื่อว่าโรงเรียนอุดมวิทยายน เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๑ ตั้งแต่ครั้งยังเป็นพระอาจารย์สยามปริยัติ ซึ่ง
เหตุนี้ทำให้ท่านได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นิมนต์เข้าไปใน
พระบรมมหาราชวังและพระราชทานสมณศักดิ์เลื่อนขึ้นเป็นพระครูอุดมวิทยาการ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔
ท่านก็ได้ตั้งโรงเรียนสตรีอุดมวิทยายน ณ อาคารของวัดอนงคารามด้านริมคลองสาน (ซึ่งสมเด็จพระศรีนคร
รินทราบรมราชชนนี ขณะทรงพระเยาว์ก็ได้ทรงศึกษาระดับชั้นประถมฯ ณ โรงเรียนแห่งนี้ด้วย)

ต่อมาเมื่อจำนวนเด็กนักเรียนหญิงเพิ่มมากขึ้น ท่านจึงได้ย้ายโรงเรียนแห่งนี้ไปตั้งอยู่ที่ดินและ
ตึกของท่านผู้หญิงพัน ภริยาสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ที่ตำบลตลาดแขก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒
(โรงเรียนแห่งนี้ได้แลกเปลี่ยนที่ดินในอดีตกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มาอยู่ที่ตั้งในปัจจุบัน
ซึ่งก็คือโรงเรียนศึกษานารีในทุกวันนี้เอง)

เมื่อครั้งที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมอญองค์แรกยังดำรงสมณศักดิ์เป็นที่พระธรรมราชาจารย์ ได้ตามเสด็จสมเด็จพระมหา
สมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เสด็จตรวจงานคณะสงฆ์มณฑลฝ่ายเหนือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ ในครั้ง
นั้นเป็นที่โปรดปรานของสมเด็จพระมหาสมณเจ้าทั้งที่เป็นพระฝ่ายมหานิกาย (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า เป็น
พระสงฆ์ธรรมยุติ) ต่อมาวัดอนงคารามซึ่งเป็นวัดฝ่ายมหานิกาย จึงเปลี่ยนการห้ามจีวรมาเป็นแบบธรรมยุติ
จนถึงปัจจุบัน เรียกว่าแบบมหานิกายแปลง

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) เริ่มอาพาธด้วยความชราภาพตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ในครั้งนั้นสมเด็จพระ
ศรีนครินทราบรมราชชนนีได้เสด็จมาทรงเยี่ยมสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) ด้วยพระองค์เองที่วัดอนงคาราม
หลังจากโปรดให้นายแพทย์มาตรวจเยี่ยมอาการแล้ว จึงได้นิมนต์สมเด็จพระพุฒาจารย์ให้เข้ารับการรักษาที่โรง
พยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๙ โดยอยู่ในพระอุปถัมภ์ของพระองค์

หลังจากกลับจากโรงพยาบาลศิริราชมายังวัดอนงคาราม เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้
มีพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และบรรดาศักดิ์ศิษย์ในเจ้าประคุณสมเด็จพระมอญ องค์แรก
การรักษาระยะปฏิบัติรับใช้ แต่อาการที่อาพาธมีแต่ทรุด จนกระทั่งถึงวันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๙
สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) ก็ถึงกาลมรณภาพ ด้วยอาการอันสงบ เมื่อเวลา ๒๒.๐๐ น. ณ กุฏิวัดอนงคาราม
สิริอายุได้ ๙๒ ปี ๒ เดือน ๒๑ วัน พรรษา ๗๒ พรรษา

หลังจากสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) ได้มรณภาพไปแล้ว บรรดาศักดิ์ศิษย์ของท่านได้ร่วมกัน
ก่อตั้งสมาคมศิษย์อนงคาราม และจัดงานรำลึกถึงสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม) เพื่อเป็นการทำบุญอุทิศ
ถวายในวันที่ ๒๘ กันยายนเป็นประจำทุกปี มาจนถึงปัจจุบัน